

**МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ**

Кафедра туристичного бізнесу

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Проректор з навчальної роботи

“28” серпня 2017 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МІЖНАРОДНИЙ ТУРИЗМ

(шифр і назва навчальної дисципліни)

_____ **другий (магістерський) рівень** _____
(назва рівня вищої освіти)

галузь знань _____ **24 «Сфера обслуговування»** _____
(шифр та назва галузі знань)

спеціальність _____ **242 «Туризм»** _____
(код і назва спеціальності)

Робоча програма «Міжнародний туризм» для студентів

(назва навчальної дисципліни)

другого (магістерського) рівня спеціальності 242 «Туризм». „21” серпня, 2017 року.

Розробник: Лиман Сергій Іванович, доктор історичних наук, професор,
завідувач кафедри туристичного бізнесу ХДАК

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри туристичного бізнесу

Протокол від “27” серпня 2017 року № 1

Завідувач кафедри Лиман Сергій Іванович, доктор історичних наук, професор,

Схвалено Радою Факультету управління та бізнесу ХДАК

Протокол від. “28” серпня 2017 року № 2

“ _____ ” _____ 20__ року. Голова _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

© Харківська державна академія культури, 2017 рік

© Лиман С. І., 2017 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів 3	Галузь знань 24 Сфера обслуговування (шифр і назва)	Нормативна	
Змістових розділів – 3	Спеціальність 242 «Туризм»	Рік підготовки:	
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва)		1-й	-
Загальна кількість годин - 56		Семестр	
		1-2-й	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 3	Другий магістерський рівень	Лекції	
		24 год.	-
		Практичні, семінарські	
		32 год.	-
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
94 год.	-		
Індивідуальні завдання:			
-			
Вид контролю:			
іспит			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 56 год. аудиторних, 94 год. самостійної роботи.

Всього – 150 год.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Міжнародний туризм» є поглиблення і розширення теоретичних знань, вмінь та практичних навичок студентів у питаннях методології здійснення досліджень світових туристичних потоків, тенденцій їх формування та організації інституційного регулювання розвитку міжнародного туризму

3.Завданням вивчення дисципліни «Міжнародний туризм» є теоретична та практична підготовка студентів з питань:

- формування та уніфікації термінології в сфері міжнародного туризму;
- організації статистичного обліку та спеціальних спостережень;
- діяльності міжнародних туристичних організацій;
- досвіду зарубіжних країн у побудові організаційних структур управління туристичною сферою;
- підходів до класифікації та сегментування туристичних ринків світу;
- специфічних особливостей та умов виходу України на міжнародний

ринок туризму.

По завершенні курсу студент повинен *знати*:

- характеристику впливу різних груп факторів на особливості функціонування та розвитку світової готельної та туристичної галузей
- методологію статистичного обліку світових туристичних потоків;
- різновиди національних туристичних адміністрацій та умови їх діяльності в країнах світу;
- класифікаційні ознаки світових ринків готельних і туристичних послуг;
- принципову схему взаємодії суб'єктів світового туристичного ринку.

Студент повинен *вміти*:

- знаходити причинно-наслідкові зв'язки між явищами та процесами на світовому туристичному ринку;
- користуватися статистичними базами даних, що відображають динаміку світових туристичних потоків;
- здійснювати дослідження глобального та регіональних ринків туристичних послуг.

Місце дисципліни у структурно-логічній схемі.

Поряд з такими навчальними дисциплінами як «Організація туризму», «Організація готельного господарства» курс «Міжнародний туризм» сприяє розширенню професійних знань майбутніх фахівців в галузі туризму.

3. Програма навчальної дисципліни

Інформаційний обсяг (зміст) дисципліни (модулю) «Міжнародний туризм» (2 кредити ECTS / 56 годин)

Змістовий розділ 1. Міжнародний туризм та його роль у світовому економічному розвитку

Тема 1.1. Міжнародний туризм як економічний та соціокультурний феномен

Міжнародний туризм, його сутність та форми. Становлення системи міжнародної туристичної термінології. Перше міжнародне визначення поняття «турист». Сучасна схема класифікації міжнародних подорожуючих. Ознаки, що дозволяють об'єднати туристів та екскурсантів до категорії міжнародних відвідувачів.

Показники оцінки прямого та непрямого впливу міжнародного туризму на економіку окремих країн. Функції міжнародного туризму: доходна, зовнішньоекономічна, вирівнююча, створення нових робочих місць. Види туристичного мультиплікатора.

Основні типи соціокультурних контактів іноземних туристів та місцевого населення. Непрямі соціальні ефекти від розвитку міжнародного туризму. Значення міжнародного туризму для збереження історико-культурних пам'яток, місцевих звичаїв і традицій.

Прояви негативного впливу міжнародного туризму на суспільство: екологічні, соціокультурні, психологічні, економічні. Закордонний досвід регулювання екологічного впливу туризму на навколишнє середовище.

Тема 1.2. Становлення сучасних форм розвитку та державного регулювання міжнародного туризму в країнах світу

Передісторія туризму. Основні мотиви подорожей у Стародавньому світі та Середньовічній Європі. Елітарний туризм Нового часу. Технологічні та економічні передумови зародження масового туризму. Перші організовані туристичні подорожі. Вплив ідеологічних чинників на розвиток міжнародного туризму у період між двома світовими війнами. Трансформація масового конвейерного туризму у масовий диференційований.

Політичні, економічні, демографічні, соціокультурні та науково-технічні фактори формування попиту і пропозиції на міжнародному ринку туристичних послуг. Форми організації державного регулювання туристичної сфери в країнах світу. Переваги і недоліки їх використання за різних суспільно-політичних та економічних умов. Ключові урядові функції в галузі управління та контролю за розвитком туризму.

Тема 1.3. Міжнародні туристичні організації

Найважливіші віхи діяльності ООН в організації системи міжнародного туристичного співробітництва. Спеціалізовані установи ООН, що займаються питаннями розвитку міжнародного туризму.

Історія створення Всесвітньої туристичної організації. Структура управління ВТО: генеральна асамблея, виконавча рада, секретаріат. Функції регіональних комісій ВТО. Основні напрями діяльності ВТО та механізм забезпечення фінансування її бюджетних витрат.

Класифікація міжнародних туристичних організацій, їх типи і види: урядові та неурядові, глобальні і регіональні, універсальні та спеціалізовані. Характеристика діяльності найбільших всесвітніх та європейських туристичних організацій.

Норми міжнародного туристичного права. Загальна резолюція римської конференції ООН з міжнародного туризму та подорожей 1963 року. Заключний акт Ради з безпеки та співробітництва у Європі 1975 року. Манільська декларація ВТО зі світового туризму 1980 року. Документ Акапулько Всесвітньої наради з туризму 1982 року. Кодекс туриста та Хартія туризму. Гаазька декларація по туризму 1989 року. Декларація світового туристичного форуму Всесвітньої конференції міністрів по туризму 1994 року.

Тема 1.4. Статистика міжнародного туризму

Історія появи та розвитку статистичного обліку у міжнародному туризмі. Цілі і завдання туристичної статистики. Міжнародні симпозиуми зі статистики туризму.

Основні розділи статистики міжнародного туризму. Показники, що характеризують туристичні потоки. Шкала тривалості перебування туристів. Методичні підходи до впорядкування складу туристичних витрат. Фактори впливу на величину і структуру витрат туристів під час подорожі.

Країни активного та пасивного туризму. Поняття туристичного балансу. Соціально-економічні передумови формування позитивного туристичного балансу країни. Загальна характеристика країн з негативним туристичним балансом. Рекомендації Міжнародного валютного фонду щодо структури активу та пасиву платіжного балансу країни за розділом «Туризм».

Методи статистичних спостережень через звітність: облік на кордоні та реєстрація прибуттів в засобах розміщення. Транспортна статистика. Банківський метод розрахунку вартісних показників розвитку міжнародного туризму.

Організація спеціальних статистичних спостережень в туризмі. Визначення мети, об'єкта, одиниці, програми, методу, суб'єктів, строків та місця проведення спеціального статистичного спостереження.

Показники динаміки кількості туристичних прибуттів та доходів від міжнародного туризму. Середньорічні темпи зростання світових туристичних потоків. Країни-лідери за відвідуваністю, надходженнями від туризму і витратами на туризм у світі та Європі. Кількісні оцінки перспектив розвитку міжнародного туризму.

Змістовий розділ 2. Характеристика світового ринку туристичних послуг

Тема 2.1. Сутність та класифікаційні ознаки міжнародного туристичного ринку

Економічне та географічне визначення поняття міжнародного туристичного ринку. Глобальний, регіональний та локальний рівні формування міжнародного ринку туристичних послуг.

Класифікація міжнародних туристичних ринків за цілями подорожей. Туризм з метою відпочинку і розваг. Структура міжнародного ринку ділового туризму:

бізнес-туризм, конгресно-виставковий туризм, інсентив-туризм. Характеристика релігійного туризму: паломництво, екскурсійний туризм релігійної тематики, науковий туризм з релігіознавчими цілями. Лікувально-оздоровчий туризм. Типи курортів.

Туристичне районування світу. Склад країн Європейського, Американського, Азіатсько-Тихоокеанського, Африканського, Близькосхідного та Південноазіатського туристичних регіонів. Аналіз динаміки міжрегіональних туристичних потоків. Основні рецептивні та генеруючі країни для туристичних макрорегіонів.

Суб'єкти міжнародного туристичного ринку: виконавці туристичних послуг (готелі, ресторани, транспортні компанії, екскурсійні бюро) – посередники (туроператори, турагенти) - споживачі (туристи).

Проблеми сегментування міжнародного ринку туристичних послуг. Критерії виділення ринкового сегменту: міжгрупова гетерогенність, гомогенність, вимірність, ємність, доступність для фірми. Здійснення сегментування міжнародного туристичного ринку за географічними, демографічними та соціально-економічними ознаками. Вікові групи подорожуючих (класифікація WTO). Психологічне сегментування. Загальні та специфічні мотиви туристичних поїздок.

Фактори формування туристичного попиту у відправляючій та приймаючій країнах. Кількісні та вартісні показники вимірювання обсягів туристичного попиту. Інтенсивність та частотність туризму. Властивості туристичного попиту: динамізм, комплексність, еластичність, сезонність. Сучасні тенденції у туристичному попиті, та його соціально-економічні модифікації. Психологічні особливості нового типу масового споживача туристичних послуг.

Тема 2.2. Місце України на ринку міжнародного туризму

Етапи розвитку міжнародного туризму в Україні. Кон'юнктурна оцінка сучасного стану вітчизняного ринку міжнародного туризму. Стримуючі фактори розвитку іноземного туризму в Україні. Рекламування національного туристичного продукту на зарубіжних ринках. Статистичні показники розвитку ринку міжнародного туризму в Україні.

Характеристика та аналіз структури вітчизняної матеріально-технічної бази іноземного туризму. Вихід на міжнародний туристичний ринок приватних підприємств і організацій сфери туризму України.

Співробітництво України з іноземними країнами в галузі міжнародного туризму. Система міждержавних угод і домовленостей. Вступ України до Всесвітньої туристичної організації: Рада по туризму країн СНД.

Пріоритетні заходи державної політики щодо стимулювання іноземного туристичного потоку в Україну. Напрями подальшого розвитку вітчизняного ринку міжнародного туризму.

Змістовний розділ 3. Організаційно-економічні умови діяльності підприємств на ринку міжнародного туризму

Тема 3.1. Особливості формування туристичної пропозиції в умовах транснаціоналізації світової індустрії туризму

Сутність та структура туристичного продукту. Теорія співвідношення виробничих факторів у міжнародному туризмі та їх роль у формуванні світових туристичних потоків. Капітал як необхідний ресурс виробництва туристичного продукту.

Форми концентрації капіталу у міжнародному туристичному бізнесі. Вертикальна та горизонтальна інтеграція. Диверсифікація туристичної діяльності. Проникнення банківських структур до сфери міжнародного туризму. Конгломерація.

Механізм утворення транснаціональних корпорацій в туристичній індустрії. Причини транснаціоналізації в туризмі. Форми зовнішньої експансії ТНК. Територіальне розташування ТНК в сфері туризму. Напрями впливу туристичних ТНК на економіку приймаючих країн.

Транснаціональні корпорації у готельному бізнесі. Історія та процес утворення міжнародних готельних ланцюгів. Способи приєднання готелів до інтегрованого ланцюга. Добровільні готельні мережі - консорціуми - та умови їх діяльності. Франчайзингові ланцюги. Найвідоміші готельні мережі світу.

Тема 3.2. Сучасний стан та перспективи розвитку найважливіших секторів міжнародної індустрії туризму

Роль посередників у світовому туристичному бізнесі. Специфіка турагентської та туроператорської діяльності на міжнародному ринку туристичних послуг. Основні напрями діяльності туристичних операторів. Типи договорів між туроператорами та готельними підприємствами. Джерела формування доходів туристичних агентств. Географія турагентської мережі світу. Форми співробітництва туроператорів і турагентів.

Класифікація засобів розміщення у міжнародному туризмі. Готелі та підприємства і готельного типу. Національні системи класифікації засобів розміщення. Сучасний стан готельної бази світу.

Види транспортних перевезень у міжнародному туризмі. Авіаційні, залізничні, автобусні, морські та річкові міжнародні туристичні маршрути. Розвиток круїзного туризму. Навколосвітні подорожі.

Використання інформаційних мереж в міжнародному туристичному обслуговуванні. Глобальні комп'ютерні мережі. Автоматизовані системи бронювання готельних і туристичних послуг.

Прогнозування перспектив розвитку світового туризму експертами Всесвітньої туристичної організації.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий розділ 1. Міжнародний туризм та його роль у світовому економічному розвитку (теми №1-4).												
Тема 1.1. Міжнародний туризм як економічний та соціокультурний феномен	20	4	4			12						
Тема 1.2. Становлення сучасних форм розвитку державного регулювання міжнародного туризму в країнах світу	14	2	2			10						
Тема 1.3. Міжнародні туристичні організації	16	2	2			12						
Тема 1.4. Статистика міжнародного туризму	22	4	6			12						
Разом за змістовим модулем 1	72	12	14			46						
Змістовий розділ 2. Характеристика світового ринку туристичних послуг (теми 2.1-2.2)												
Тема 2.1. Сутність та класифікаційні ознаки міжнародного туристичного ринку	20	4	4			12						

Тема 2.2. Місце України на ринку міжнародного туризму	16	2	2			12						
Разом за змістовим модулем 2	36	6	6			24						
Змістовий розділ 3. Організаційно-економічні умови діяльності підприємств на ринку міжнародного туризму (Теми №3.1-3.3).												
Тема 3.1. Особливості формування туристичної пропозиції в умовах транснаціоналізації світової індустрії туризму	21	3	6			12						
Тема 3.2. Сучасний стан та перспективи розвитку найважливіших секторів міжнародної індустрії туризму	21	3	6			12						
Разом за змістовим модулем 3	42	6	12			24						
Усього годин	150	24	32			94						

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1.1. Міжнародний туризм як економічний та соціокультурний феномен	4
2	Тема 1.2. Становлення сучасних форм розвитку та державного регулювання міжнародного туризму в країнах світу	2
3	Тема 1.3. Міжнародні туристичні організації	2
4.	Тема 1.4. Статистика міжнародного туризму	6
5	Тема 2.1. Сутність та класифікаційні ознаки	4

	міжнародного туристичного ринку	
6	Тема 2.2. Місце України на ринку міжнародного туризму	2
7.	Тема 3.1. Особливості формування туристичної пропозиції в умовах транснаціоналізації світової індустрії туризму	6
8.	Тема 3.2. Сучасний стан та перспективи розвитку найважливіших секторів міжнародної індустрії туризму	6

5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1.1. Міжнародний туризм як економічний та соціокультурний феномен	12
2	Тема 1.2. Становлення сучасних форм розвитку та державного регулювання міжнародного туризму в країнах світу	10
3	Тема 1.3. Міжнародні туристичні організації	12
4	Тема 1.4. Статистика міжнародного туризму	12
5	Тема 2.1. Сутність та класифікаційні ознаки міжнародного туристичного ринку	12
6	Тема 2.2. Місце України на ринку міжнародного туризму	12
7	Тема 3.1. Особливості формування туристичної пропозиції в умовах транснаціоналізації світової індустрії туризму	12
8	Тема 3.2. Сучасний стан та перспективи розвитку найважливіших секторів міжнародної індустрії туризму	12
	Разом	94

6. Методи навчання

Лекції, семінарські заняття, робота в Інтернеті, самостійна робота.

7. Методи контролю

Поточне тестування, оцінки за відповіді на семінарських заняттях, оцінка за реферат, підсумковий письмовий тест.

8. Розподіл балів, які отримують студенти

Приклад для екзамену

Поточне тестування та самостійна робота											Підсумковий тест (екзамен)	Сума	
Змістовий розділ 1			Змістовий розділ 2				Змістовий розділ 3				100		
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11			T12
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5			5

T1, T2 ... T12 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

9. Методичне забезпечення

- Міжнародний туризм // Програми нормативних навчальних дисциплін підготовки магістрів за спеціальністю 8. 10410301 «Туризмознавство» (за видами) напряму підготовки 8. 104103 «Туризм» галузі знань 1401 «Сфера обслуговування» / Упорядники : Київський національний торговельно-економічний університет; А.А. Мазаракі, М.І. Пересечний, Т.І. Ткаченко та ін. – К., 2010. – С. 44-49.
- Міжнародний туризм: Програма та навчально-методичні матеріали до курсу / Харк. держ. акад. культури ; укладачі: С. І. Лиман, М. В. Фомін. – Х.: ХДАК, 2017. – 40 с.

2. Рекомендована література

Базова

- Александрова А.Ю. Международный туризм: Учебник / А. Ю. Александрова. – М.: Аспект Пресс, 2002. – 470 с.
- Божидарнік Т.В. Міжнародний туризм: навч. посіб. / Т.В. Божидарнік, Н.В.Божидарнік, Л.В. Савош [та ін.]. – К.: Цн. учбової літератури, 2012. – 312 с.

3. Воскресенский В.Ю. Международный туризм / В. Ю. Воскресенский. – ЮНИТИ-ДАНА, 2006. – 255с.
4. Гаврильчак И.Н. Основные принципы организации и развития международного туризма / И.Н. Гаврильчак. – СПб.: С.-Петербург. гос. ин-т сервиса и экономики, 2001. – 173 с.
5. Закон України «Про порядок виїзду з України і в Україну громадян України» // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 18. – С.95-108.
6. Закон України «Про туризм» // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 1995. – №31. – Ст. 241.
7. Кифяк В. Ф. Організація туристичної діяльності в Україні: Навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. / В. Ф. Кифяк. — Чернівці : Книги-XXI, 2003. – 298 с.
8. Луцишин Н. Я. Економіка й організація міжнародного туризму: навч. посіб. / Н.Я. Луцишин, Я.В. Луцишин. – Луцьк : РВВ “Вежа” Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2003. 2003. – 230 с.
9. Мальська М. П. Міжнародний туризм і сфера послуг: Підручник / М. П. Мальська, Н. В. Антонюк, Н. М. Ганич. – К.: Знання, 2008. – 661 с.
10. Максименко С. В. Туристская деятельность: международно-правовые аспекты / С. В. Максименко. – Одесса: Латстар, 2001. – 168 с.
11. Международный туризм в портретах выдающихся личностей / сост. А.Ю. Александрова. – М. : Кнорус, 2003. – 160 с.
12. Правове регулювання туристичної діяльності в Україні: Зб. нормативно-правових актів / Під заг. ред. проф. В.К. Федорченка. – К.: Юрінком Інтер, 2002. – 640 с.
13. Пузакова Е.П. Международный туристический бизнес / Е. П. Пузакова. – М.: Приор, 2001 – 240 с.
14. Сенин В. С. Организация международного туризма / В. С. Сенин. – М.: Финансы и статистика, 2000. – 400 с.
15. Смаль І.В. Туристичні ресурси світу / І.В. Смаль. – Ніжин : Вид-во Ніжин. держ. ун-у імені Миколи Гоголя, 2010. – 336 с.
16. Юрченко С. О. Міжнародний туризм : навчальний посібник для студентів спеціальностей «Туризмознавство», «Міжнародні економічні відносини» / С. О. Юрченко, О. Є. Юрченко. – Х.: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2016. – 328 с.

Допоміжна

1. Абрамов В. В. Історія туризму / В. В. Абрамов, М. В. Тонкошкур. – Х.: ХНАМГ, 2010. – 293 с.

2. Алексеева Т. І. Міжнародні організації: Навч. посіб. / Т. І. Алексеева. – Х. : ХНЕУ, 2006. – 200 с.
3. Бабарицька В.К Менеджмент туризму. Туроперейтинг. Понятійно-термінологічні основи, сервісне забезпечення турпродукту: Навч. посіб. / В.К. Бабарицька, О.Ю. Малиновська. – К.: Альтпрес, 2004. – 288 с.
4. Биржаков М. Б. Введение в туризм: Учебник. -7-е изд., перераб. и доп. / М. Б. Биржаков. – СПб.: Невский просп.; Издат. дом Герда, 2004 - 448 с.
5. Бейдик О. О. Рекреаційно-туристські ресурси України: Методологія та методика аналізу, термінологія, районування / О. О. Бейдик. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2001. – 395 с.
6. Большой Глоссарий терминов международного туризма / М.Б. Биржаков, В.И. Никифоров. – М.: Герда, 2006. – 936 с.
7. Вавилова Е.В. Основы международного туризма / Е.В. Вавилова. – М.: Гардарики, 2005. – 160 с.
8. Воронкова Л. П. История туризма и гостеприимства / Л. П. Воронкова. – М. : Издательско-торговый дом "ГРАНД " ; М. : Фаир-пресс, 2004. – 303 с.
9. Воронкова Л. П. История туризма: Учеб. пособие / Л. П. Воронкова. – М.: Моск. психол.-соц. ин-т; Воронеж: Изд-во НПО “МО-ДЭК”, 2001. – 304 с.
10. Воскресенский В. Ю. Международный туризм. Инновационные пути развития / Воскресенский В.Ю. – М. : Юнити-Дана, 2007. – 160 с.
11. Гайдукевич Л.М. Международный туризм в системе взаимодействия стран Центральной и Восточной Европы в конце XX – начале XXI века / Л. М. Гайдукевич. – М.: Четыре четверти, 2007. – 308 с.
12. Горбылева З. М. Экономика туризма: Учебник / З. М. Горбылева – Минск: БГЭУ, 2002. – 420 с.
13. Данильчук В.Ф. Мировой рынок услуг турбизнеса / В. Ф. Данильчук – Донецк: ДИТБ, 2000. – 146 с.
14. Дейнека А. Г. Страноведение: Общая часть: Учебник / А. Г. Дейнека. – Х.: Бизнес Информ, 2000. – 252 с.
15. Дмитриевский Ю. Д. Туристские районы мира / Ю. Д. Дмитриевский. – Смоленск: СГУ, 2000. – 224 с.
16. Дроздова Г. М. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності підприємства. Навч. посіб. / Г. М. Дроздова. – К.: ЦУЛ, 2002. – 171 с.
17. Єрмаченко В. Є. Історія туризму : конспект лекцій / В. Є. Єрмаченко, Ю. Ю. Іващенко, Ю. М. Котельникова. – Х.: Харк. нац. екон. ун-т. – Х., 2007. – 96 с.
18. Квартальнов В. А. Туризм / В. А. Квартальнов.– М.: Финансы и Статистика, 2003. – 315 с.

19. Ковалевський В. В. Міжнародні організації: Навч. посіб. для студ. екон. вузів і ф-тів / Ю.Г. Ковалевський, В.В. Козак . – О. : Астропринт, 2001.
20. Косолапов А.Б. Европа и Азия: учебно-практическое пособие. – 2-е изд. / А.Б.Косолапов. – М.: КНОРУС, 2006. – 400 с.
21. Кучик О.С. Міжнародні організації: Навч. посіб. / Львівський національний ун-т ім. Івана Франка. Факультет міжнародних відносин / О. С. Кучик. – 2-ге вид., переробл. і доп. – К. : Знання, 2007. – 749 с.
22. Левицкая Э. В. Организация предпринимательства в туризме / Э. В. Левицкая. – Донецк: ДИТБ, 2000. – 306 с.
23. Лиман С. І. З історії вітчизняного туризму та медієвістики : наукове відрядження ад'юнкта Харківського університету М. Н. Петрова до Франції (1858-1860 рр.) / С. І. Лиман // Вісник Харківської державної академії культури. – Х., 2014. – Вип. 45. – С. 15–23.
24. Лиман С. І. З історії вітчизняного туризму й медієвістики: Німеччина і Австрія 1858-1860 рр. очима ад'юнкта Харківського університету М. Н. Петрова / С. І. Лиман // Проблеми історії країн Центральної та Східної Європи. – Кам'янець-Подільській, 2015. – Вип. 4. – С. 119–129.
25. Лиман С. І. Ф. Я. Фортинський у Франції: з історії його зарубіжної подорожі 1874–1876 рр. / С. І. Лиман // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету ім. І. Огієнка : історичні науки. – Кам'янець-Подільський, 2015. – Т. 25. – С. 109-117.
26. Лиман С. І. «Звіт про подорож Західною Європою в 1858-1859 рр.» професора Харківського університету Д. І. Каченовського як джерело з історії вітчизняного туризму / С. І. Лиман // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Історія. – Ужгород, 2016. – Вип 1 (34). – С. 126-130.
27. Лиман С. И. Из истории международного туризма : Англия начала 1860-х гг. глазами адъюнкта Киевского университета Св. Владимира А. В. Романовича-Славатинского / С. И. Лиман // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Історія. – Ужгород, 2016. – Вип 2 (35). – С. 109-114.
28. Лиман С. И. Путешествие Иоганна Шильтбергера по Европе, Азии и Африке с 1394 по 1427 г. и его отражение в творчестве Ф. К. Бруна / С. И. Лиман // LAUREA II. Античный мир и Средние века : Чтения памяти проф. Владимира Ивановича Кадеева, к 90-летию со дня рождения. Материалы. – Х., 2017. – С. 153-156.
29. Лук'янець Т.І. Рекламний менеджмент. Навч. посіб. / Т.І. Лук'янець. – 2-ге вид., доп. – К.: КНЕУ, 2003. – 440 с.
30. Любіцева О. О. Християнське паломництво до Святої землі (Ретроспективний аналіз організаційних засад) / О. О. Любіцева, С. П. Романчик // Туристично-краєзнавчі дослідження. - Вип. 3. - К.: ЧП Ільченко, 2000. – С. 191–203.

31. Любіцева О.О. Ринок туристичних послуг / О.О. Любіцева. – К. : Альтерпрес, 2002. – 436 с.
32. Мальська М. Я. Основи туристичного бізнесу: Навч. посіб. / М. Я. Мальська, В. В. Худо, В. І. Цибух. – Л.: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2003. – 360 с.
33. Мальська М. П. Туристичний бізнес: теорія та практика. Навч. посіб. / М. П. Мальська, В. В. Худо. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 424 с.
34. Мальцева Л. В. Історія туризму : навч.-метод. посіб. / Л. В. Мальцева. – Луганськ : Вид-во ДЗ "ЛНУ ім. Т. Шевченка", 2011. – 88 с.
35. Маринин М. М. Туристские формальности и безопасность в туризме / М. М. Маринин. – М.: Финансы и статистика, 2002. – 140 с.
36. Масляк П.О. Рекреаційна географія: навч.посіб. / П. О. Масляк. – К.: Знання, 2008. – 343 с.
37. Мироненко Н.С. Страноведение: Теория и методы: Учебное пособие для вузов / Н. С. Мироненко. – М.: АспектПресс, 2001. – 268 с.
38. Міжнародний туризм: методика і матеріали статистичних досліджень: навч. вид. / [уклад.: О.Д. Король; Т.Д. Скутар]; Чернів. ун-т ім. Ю.Федьковича. – Чернівці: Рута, 2008. – 64 с.
39. Міжнародний молодіжний туризм в Україні (70–80-ті роки ХХ ст.) – К.: Ін-т історії України НАН України, 2002. – 58 с.
40. Можаяева Н. Организация международного туризма: учеб. пособие. / Н. Можаяева, Е. Богинская, О. Мазурина. – М.: Гардарики, 2008. – 256 с.
41. Мокій А. І. Міжнародні організації: Навч.-метод. посіб. / А. І. Мокій, Т. П. Яхно, І. Г.Бабець. – Л.: Видавництво Львівської комерційної академії, 2006. – 208 с.
42. Новицький В. Є. Міжнародна економічна діяльність України: Підручник / Є. В. Новицький.– К.: КНЕУ, 2003. – 948 с.
43. Остапчук В. В. Історія туризму : навч. посібник / В. В. Остапчук, П. Ф. Коваль, Г. П. Андреева. – Ніжин : НДУ ім М.Гоголя, 2008. – 143 с.
44. Пуцентейло П. Р. Економіка і організація туристично-готельного підприємництва: Навчальний посібник / П. Р. Пуцентейло. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 344 с.
45. Рогач О. І. Транснаціональні корпорації та економічне зростання: Навч. посіб / О. І. Рогач. – К., 1997. – 143 с.
46. Румянцев А.П. Світовий ринок послуг: Навчальний посібник / А. П. Румянцев, Ю. О. Коваленко. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 456 с.
47. Сокол Т. Г. Організація туристичної діяльності в Україні: навч. посібник / Т. Г. Сокол. – К.: Федерація професійних спілок України; Інститут туризму, 2002. – 256 с.
48. Соколова М.В. История туризма / М. В. Соколова. - Учебное пособие. – М.: Академия, 2004. – 351 с.
49. Сакун Л. В. Теория и практика подготовки специалистов сферы туризма в развитых странах мира / Л. В. Сакун. – К.: МАУП, 2004. – 399 с.

50. Транснаціональні корпорації: Навч. посібн. для ВНЗ / [За ред. В. Рокочої]. – К.: Знання, 2001. – 304 с.
51. Устименко Л. М. Історія туризму: Навчальний посібник / Л.М. Устименко, І.Ю. Афанасьєв. - К.: Альтерпрес, 2005. - 320 с.
52. Циганкова Т. М. Міжнародні організації: Навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни / Т. М. Циганкова, Т.Ф. Гордєєва. – К. : КНЕУ, 2003. – 183с.
53. Чеглазова М. Е. Туризм в странах Черноморско-Средиземноморского бассейна / Чеглазова М. Е. – Симферополь : Ариал, 2012. – 266 с.
54. Чудновский А.Д. Туризм и гостиничное хозяйство / А. Д. Чудновский.– М.: Тандем, 2000. – 400 с.
55. Школа І.М. Розвиток міжнародного туризму в Україні / І.М. Школа, В.С. Григорків, В.Ф. Кифяк. – Чернівці, 1997. – 112 с.
56. Щербакова С.А. Международный туризм: Экономика и география / С. А. Щербакова. – М. : Финансы и статистика, 2007. – 144 с.

Інформаційні ресурси

1. Александрова А. Ю. Международный туризм // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.anl.az/el_ru/a/aa_mt.pdf
2. Вавилова Е. В. Основы международного туризма // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.spbkspo.com/13052010/servis_turizm/vavilova.pdf
3. Глобальный этический кодекс туризма // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.scross.ru/guide/law/etika/пу> // <http://zakon.nau.ua>
4. Международный туризм в 2015 году // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.planetofhotels.com/blog/pokazateli-mezhdunarodnogo-turizma-2015>
5. Міжнародні туристичні організації // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://buklib.net/component>
6. Научная электронная библиотека // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://elibrary.ru/defaultx.asp>
7. Наукова періодика України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/portal/>
8. Офіційний сайт Всесвітньої туристичної організації // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.imf.org/external/index.htm>
9. Сайт з інформацією про розвиток світового туризму // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www2.unwto.org/>